

بررسی مقایسه‌ای روش‌های بهینه‌سازی و صرفه‌جویی انرژی در خانه‌های سنتی ایران در اقلیم گرم و خشک با سرد و کوهستانی

لیلا فریدنیا، مدرس دانشگاه آزاد اسلامی واحد حسن آباد همدان

ایران، همدان، خیابان میرزاده عشقی، دو راهی رکنی - مطهری، ساختمان ستایش، طبقه ۳، leila.faridniya56@gmail.com

چکیده

در بررسی بناهای به یادگار مانده از معماری سنتی ایران، دنیایی از ابتکارات معماران بومی در مقابله یا همزیستی با شرایط اقلیمی بستر شکوفایی طرح‌های مذکور کشف خواهد شد. تلفیق ایده‌هایی که حاصل قرن‌ها آزمون و خطای مردمان و معماران محلی بوده است، با مصالح نوین و دستاوردهای مدرن دنیای معاصر، می‌تواند راهکارهای نوینی در مبحث صرفه‌جویی و بهینه‌سازی انرژی ارائه دهند. در این مقاله سعی شده است، در طی مطالعات میدانی و با روش مقایسه‌ای بین خانه‌های سنتی در دو اقلیم گرم و خشک با سرد و کوهستانی کشور ایران، لایه‌های مختلف ساخته شده در این بناها را، در جهت بهینه‌سازی و صرفه‌جویی انرژی بررسی کرده و به این نکته اساسی بپردازیم که بزرگ شدن شهرها و نیاز فزاینده به ساختمان‌های بلند مرتبه نباید باعث فراموش شدن ادراک و ارتباط انسان با طبیعت شود. به علاوه، یکی از هزاران نکته‌ای که باید در کلانشهرها به آن پرداخته شود، این است که؛ احساس امنیت روحی و روانی انسان که متأثر از فضای معماری در بافت این شهرها می‌باشد، رابطه‌ای مستقیم با زیست‌جهان انسان‌ها و چگونگی برقراری ارتباط آنها با محیط پیرامون خود دارد و این امر مهم، از فشار روانی محیط بر افراد می‌کاهد.

واژه‌های کلیدی: معماری سنتی، حفظ انرژی، کلانشهرها، فشار روانی

۱- مقدمه

خانه‌های سنتی هر سرزمینی که قرن‌ها در برابر آسیب‌های زمانه پایدار مانده‌اند و سیستم‌های عملکردی، سازه‌ای و حتی تزئینی بکار رفته در آنها که حاصل خلاقیت مردمان و معماران بومی در هر منطقه‌ای می‌باشند، چون راهنمایی با تجربه دعوتگر دوستاران معماری و طبیعتند تا بیاموزانند آنچه را که روزگار به آنان آموخته است. بناهای سنتی معماری اسلامی ایران، به مثابه انسان زنده‌ای هستند که متأثر از فرهنگی که در آن خلق شده‌اند، آرایش خاص خود را گرفته و در تعامل و دوستی با محیط و نوع کاربری می‌باشند، که در آن نفس می‌کشند. این احجام ارگانیک، نمادهایی هستند از تفکر و بینش احترام به طبیعت انسان قرن‌های گذشته، و ماندگاری حجم و زیبایی چهره و آرامش درونشان، خود دعوتگر انسان معاصر است به لحظه‌ای تفکر، در عمق این جادوهای بر جای مانده در دل حقیقت.

اینجانب سال‌ها در پی بررسی ایده‌های منحصر به فرد معماران سنتی ایران در زمینه ساخت شاهکارهای هنری سرزمینم، به تحقیق و گرفتن عکس از بناهای مذکور پرداخته‌ام و حاصل کار در کتاب معماری اسلامی ایران با بیش از ۵۰۰ تصویر رنگی با بزرگنمایی از جزئیات سازه و تزئینات آنها چاپ شده است. دلیل ارائه تصاویر با بزرگنمایی‌های خاص در کتاب مذکور، نشانی از اعتقاد و ایمان بنده به توانایی‌ها و قدرت خلاقیت معماران است که می‌توانند؛ کلمه، شعر، خط و نقش‌های بر جا مانده از فرهنگ و اصالت تمدن خود را، در قالب فضاهای معماری مشخص، حیاتی تازه دهند و مفهوم‌های خاموش شده در فضای دو بعدی نقش‌ها را، به فضای زنده چند بُعدی موافق حال مردمان امروز و فردا تبدیل نمایند. به‌روز کردن طرح‌های گذشته بر